TERTİP VE DÜZEN

اَلَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا ۭ مَا تَرٰى فِي خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ تَفٰوُتٍ ۭ فَارْجِعِ الْبَصَرَ ۙ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُوْرٍ

Yedi kat göğü birbiriyle tam uyum içinde yaratan O'dur. Rahman'ın yaratmasında hiçbir nizamsızlık göremezsin. Gözünü çevir de bak: Herhangi bir kusur görebilir misin? ***(Mülk, 67/3)***

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, **Tertip ve Düzen** hakkındadır.

Tertip; sıralama, tanzim etme, usûl ve tarz gibi manâlara gelmektedir. **Düzen** kelimesi de bir usûle tâbî tutmak, dağınıklıktan kurtarmak, sistem ve uyum manâlarını ifade etmektedir.

Tertip ve düzen, kâinatın yaratılışından insanın günlük hayatına kadar varlığın her noktasında ilahi bir nizam ve ahlak olarak mevcuttur. Bir iş yaparken düzgün, tertipli ve kaliteli yapmak esastır. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Allah, sizden birinizin yaptığı işi en güzel ve en sağlam şekilde (itkanla) yapmasından hoşnut olur."** ***(Taberânî)***

Peygamber Efendimiz (s.a.s) hırpani, pejmürde ve düzensiz giyinmeyi hoş görmezdi. Saçına, sakalına ve kıyafetinin düzgün olmasına özen gösterirdi.

Tertip ve düzen, kainattaki ilahi nizama ayak uydurma ve Allah'ın rızasını kazanma vesilesidir. Düzenli bir Müslüman zihnini, zamanını iyi yönetir, işini sağlam yapar ve çevresine huzur verir. İnsanın çevresindeki ve dış dünyasındaki düzeni, onun iç dünyasını yansıtır. Dıştaki düzensizliğe karşı hassâsiyet göstermeyen bir insan, içini ve rûhunu günahlar

sardığında da bundan hiç rahatsız olmayabilir ve ağlayıp gözyaşı dökmeyebilir.

Düzen, lüks ve konfor demek değildir; bilakis, mevcûdu en verimli, en faydalı ve göz tırmalamayacak şekilde kullanmak, elindekinin kıymetini bilmek, israftan kaçınmak ve mevcudu en faydalı şekilde konumlandırarak, **ruhu yormayacak bir ahenk inşa etmektir.**

Hayatın yarısı düzen, diğer yarısı ise disiplindir. Düzen bize bir zemin hazırlar, disiplin ise o zeminde yürümenizi sağlar. **Düzen rotayı çizer, disiplin ise o rotada gemiyi yürütür.** Biri eksik olduğunda hayatın dengesi bozulur.

Her işi sırasına göre ve bazı kurallara bağlı olarak yapma disiplini de diyebileceğimiz tertip, hemen bütün ibadetlerin içine de sinmiş ve onların önemli bir rüknü olmuştur. Abdest esnasında uzuvları Kur'ân-ı Kerim'de belirtilen sıraya göre yıkamaktan, namazdaki hareketlerde bir sıra takip etmeye kadar, ibadetlerin hemen hepsinde bir tertip söz konusudur. İnsanların ölçülü, dengeli ve düzenli bir hayat sürmeleri için en uygun kural ve kaideleri koyan **İslâm adeta bir tertip dinidir.**

Kâinatı bir nizam ve intizama göre var eden Allah Teâlâ, insanın tabiatına da düzen ve nizam ruhu koymuş; onu mahiyet itibarıyla çok düzenli ve çok mükemmel yaratmıştır.

Nizam ruhunun inkişaf etmesi için insanın neşet ettiği çevre çok önemlidir; çünkü her insan kendi yetiştiği kültür ortamının çocuğudur. Düzen duygusu ve intizam ruhu bazı kimselerde çabucak inkişaf eder. Bazen, daha yedi-sekiz yaşındaki bir çocuk yatağını düzeltir, elbiselerini toplar ve odasına çeki düzen verir. Bu Onun, bir düzen ortamında

büyümesine, görgülü bir aile veya aileler topluluğu içinde yetişmesine bağlıdır. Bazen de birinin nizam ve intizam insanı olması için iyi bir **terbiyeden geçmesi** gerekebilir.

Ayrıca, bir insan bir takvime göre yaşamaya alışmış ve kendini programlı bir hayata alıştırmışsa, o insan bulunduğu yerin tertip ve düzeni hususunda da hassas davranır. Meselâ, her gün namaz kılan ve ibadetlerini hiç aksatmayan insanın bir ibadet düzeni var demektir. Bu düzenin mutlaka hayatın diğer alanlarında da yansımaları olacaktır. O insan, ibadet ü taatinde her şeyi yerli yerine koyduğu gibi, maddî dünyasındaki eşyayı da kendi yerlerine koyar ve tertip, düzen ve ahenk içinde yaşamakta hiçbir zorluk çekmez.

Bir gün Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir mezarın kazılması sırasında elinde kazma bulunan şahsa işaret ederek **"Şuraya iki kazma vursanız"** gibi bir söz söyler. O sahabi efendimiz "Bu şekilde kalmasının bir mahzuru mu var ya Rasulallah?" deyince Rasûl-ü Ekrem efendimiz **"Gözü tırmalıyor"** der. ***İmam Malik'in Muvatta'ı (Cenâiz, 14): Beyhakî (Şuabü'l-İman, 4/334)***

Hazreti Âişe Validemiz'in ifadesiyle, **"Allah Resûlü evinde, herhangi bir insan gibi davranırdı. Kendi elbisesini yamar, ayakkabılarını tamir eder ve ev işlerinde hanımlarına yardımda bulunurdu."*(et-Tirmizî, eş-Şemâil s.283)***

O, bir taraftan seferlere katılıyor ya da tebliğ vazifesinin gereklerini yerine getiriyor; diğer yandan da, çocukların terbiyesi ile meşgul oluyor ve ev işlerinde yardım ediyordu. Bu iş, belki bir ev süpürmek, belki de yıkanmış çamaşırları sıkmaktı. Keyfiyeti ne olursa olsun, Allah Resûlü bu işleri yapmıştı. Zira O, bir fıtrat insanıydı ve O'nun **bu hareketi asla**

zillet de değildi. Hatta, öyle bir tabiatı vardı ki, el alem bir iş yapıyorsa, O da mutlaka o işin bir ucundan tutuyor; yolculukta yemek yapılacaksa, O da **"Bari, ben de odun toplayıp bir ocak yakayım."** diyordu. ***(et-Taberî, Hülâsatü siyeri Seyyidi'l-beşer s.87)***

Mescid yapımında, herkes bir kerpiç taşırken O da taşıyor ve onlardan geri durmuyordu. ***(Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 2/381)*** Allah Resûlü, bunları yaptığı sırada, O'nun adı cihanın dört bir yanında anılıyor; herkes O'ndan ve getirdiği dinden bahsediyordu. O zamanını öyle tanzim etmişti ki, çok mühim sorumlulukları arasında, bu gibi işlere de fırsat bulabiliyordu. Aynı zamanda bu, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ruhundaki düzen aşkının ve nizam heyecanının dışa vurması demekti.

Evet, insanın amel ve davranışlarıyla iç hayatı arasında birbirini destekleyici ve düzenleyici bir münasebet vardır. Hazreti Ömer Efendimiz'in kalb ve ruh âlemindeki tertip ve düzen içtimaî hayatına da aksetmiştir. O her alanda tam bir nizam insanıdır. İslâm müesseseleri tarihine hediye ettiği **adalet sistemi, ordu düzeni ve modern devlet yapısının esası, çekirdeği sayılabilecek teşkilatlar** onun gönül intizamının birer yansımasıdır. Temelini attığı müesseseler Hazreti Ömer'in ruhundaki düzen aşkının ve nizam heyecanının dışa vurmasının neticeleridir.

Tertip ve düzen, özellikle toplu kalınan yerlerde kul hakkı zaviyesinden de çok önemlidir. **Düzensizlik hali bir başkasını rahatsız ediyor ve onda gerilim yapıyorsa, ona sebebiyet veren insan kul hakkına girmiş olur.** Bir insanın, çocukluktan itibaren düzenli bir hayata alıştırılması, gelecekte

yükleneceği vazifeleri eksiksiz olarak yerine getirmesi bakımından da çok mühimdir.

Rabbimizden niyazımız; evlerimize Efendimizin evi gibi örnek evler olmayı lütfeylesin. Bizleri, tertipli düzenli nesiller yetiştirmeye muvaffak kılsın.